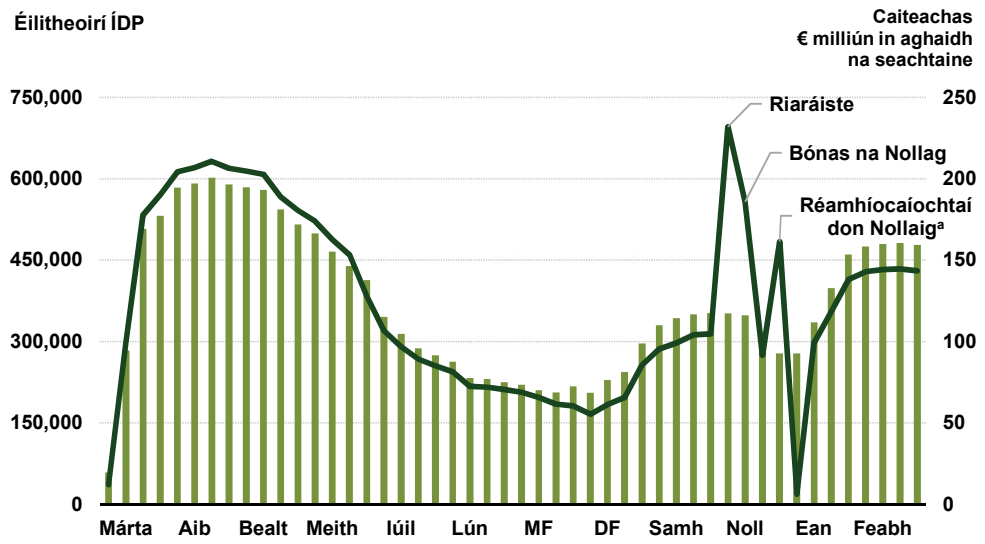

11 Rialuithe maidir le híocaíocht dífhostaíochta phaindéim Covid-19

- 11.1** Is scéim tacaíochta ioncain í an íocaíocht dífhostaíochta paindéime (ÍDP) d'éilítitheoirí fostaithe agus féinfhostaithe a chaill a n-ioncam go sealadach mar gheall ar phaindéim dhomhanda Covid-19. Is í an Roinn Coimirce Sóisialaí (an Roinn) a riarann an scéim.
- 11.2** Cuireadh tús le híocaíochtaí scéime ÍDP a dhéanamh an 24 Márta 2020. Nuair a seoladh é, íocadh ÍDP mar íocaíocht liúntais leasa fhorlíontaigh faoin Acht Leasa Shóisialaigh (Comhdhlúthú) 2005 (an tAcht). An 5 Lúnasa 2020, leis an Acht Leasa Shóisialaigh (Covid-19) (Leasú), 2020, cuireadh ÍDP ar bhonn reachtúil scoite. B'ionann caiteachas iomlán na scéime ÍDP in 2020 agus beagnach €5 billiún, agus maoiníodh €3.66 billiún de sin ón gCiste Árachais Shóisialaigh agus maoiníodh €1.32 billiún ón vóta Coimirce Sóisialaí.¹ Tháinig athruithe suntasacha ar líon na n-éilítitheoirí agus ar an gcaiteachas seachtainiúil don scéim (féach Fíor 11.1).

Fíor 11.1 Líon na n-éilítitheoirí ar ÍDP agus an caiteachas ÍDP, Márta 2020 go Feabhra 2021

¹ Maoiníodh an scéim ÍDP ón gCiste Árachais Shóisialaigh ón 6 Lúnasa 2020. Ina theannta sin, in Acht 2020, rinneadh foráil maidir le cion den chaiteachas ÍDP a aisghabháil ón gCiste Árachais Shóisialaigh i leith na tréimhse ón 13 Márta 2020 go dtí an 5 Lúnasa 2020. Maidir leis sin, aisíocadh ón gCiste Árachais Shóisialaigh suim €1.8 billiún i leith Vóta 37 Coimirce Shóisialach. Ba é an réasúnaíocht le haghaidh aisíocaíochta ná go mbeadh go leor éilítitheoirí ÍDP tar éis iarratas a dhéanamh agus sochar cuardaitheora poist a fháil. Leis an vóta, iompraíodh an caiteachas eile a tabhaíodh roimh an 6 Lúnasa (€1.32 billiún).

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste
 Nóta: a Íocaíocht aonair a eisíodh sa tseachtain dar tús an 21 Nollaig 2020 chun íocaíochtaí atá dlite i leith na seachtaine dár gcionn a áireamh freisin. Léirítear é sin sa laghdú ar chaiteachas an tseachtain dár gcionn.

Rátaí íocaíochta

- 11.3** Socraíodh an ráta íocaíochta ÍDP ar dtús ag ráta comhréidh €203 in aghaidh na seachtaine do gach éilítitheoir. Maidir le dátaí íocaíochta ón 31 Márta 2020 go dtí an 30 Meitheamh 2020, íocadh ráta comhréidh €350 in aghaidh na seachtaine le gach éilítitheoir. Luaigh an Roinn gur méadaíodh an ráta íocaíochta go €350 in aghaidh na seachtaine
- chun aghaidh a thabhairt ar imní nach mbeadh an ráta €203 dóthanach do theaghlach beirte aosach trí ráta íocaíochta an chuardaitheora poist d'éilítitheoir a bhfuil cleithiúnaí incháilithe aosach aige/aici (€338) a léiriú.

- chun ioncam na ndaoine a ndearnadh difear dóibh a chothú chun tacaíocht phoiblí do na srianta sláinte poiblí a dhaingniú agus, ag an am céanna, chun laghdú a dhéanamh ar an mbrú a d'fhéadfadh a bheith ar an tseirbhís sláinte murach sin
- chun meánioncam oibríthe sa dá eanáil a ndearnadh an difear is mó dóibh a léiriú — miondíol agus fáilteachas.

11.4 Ón 30 Meitheamh 2020, leasaíodh na rátaí chun comhghaol níos dlúithe a bhunú idir ioncam roimhe seo éilítheoirí aonair agus ráta seachtainiúil na híocaíochta ÍDP (féach Fíor 11.2).

Fíor 11.2 Rátaí íocaíochta ÍDP, Márta 2020 go Lúnasa 2021

Rátaí ÍDP iníochta, de réir dáta na híocaíochta				
Ioncam seachtainiúil an éilítheora sa tréimhse thagartha	An 31 Márta go dtí an 30 Meitheamh 2020	An 7 Iúil go dtí an 15 Meán Fómhair 2020	An 22 Meán Fómhair go dtí an 20 Deireadh Fómhair 2020	An 27 Deireadh Fómhair 2020 go dtí an 31 Lúnasa 2021
< €200		€203	€203	€203
€201 — €300	€350		€250	€250
€301 — €400		€350		€300
> €400			€300	€350

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí

11.5 Socraíodh meánioncam roimhe seo éilítheoirí ÍDP mar seo a leanas: maidir le fostaithe, an ceann is airde de mheán na dtuilleamh seachtainiúil in 2019 nó in Eanáir agus Feabhra 2020; maidir le daoine féinfhostaithe, measadh gurbh é an meánioncam seachtainiúil in 2018 an tréimhse thagartha.¹ Luaigh an Roinn go raibh sé cuí líon teoranta tréimhsí tagartha a úsáid, agus go raibh údar ann le déanamh amhlaidh, chun éagsúlachtaí tuillimh a cheadú, go háirithe d'earnálacha/slite beatha ina n-athraíonn tuilleamh ar bhonn séasúrach.

11.6 Bhí tionchar suntasach ag na rátaí éagsúla íocaíochta a glacadh ó dheireadh mhí an Mheithimh 2020. Maidir le híocaíochtaí an 30 Meitheamh 2020, bhí €350 in aghaidh na seachtaine á fháil ag gach duine de na 439,000 éilítheoir. Maidir le híocaíochtaí an 27 Deireadh Fómhair 2020, ní raibh ach 41% den 296,000 éilítheoir ag fáil an ráta is airde.²

11.7 Tugtar le fios sna sonraí ón Roinn

- Gur bhain éilítheoirí a raibh tuilleamh réasúnta íseal acu roimhe seo an tairbhe is mó agus ÍDP á éileamh acu. I mí Dheireadh Fómhair 2020, fuair éilítheoirí fostaithe a fuair an ráta is ísle (€203), ar an meán, os cionn 40% níos mó ná a meántuilleamh roimhe seo.³ I gcomparáid leis sin, níor íocadh le tairbhíthe na scéime fóirdheontais shealadaigh pá (SFSP) níos mó ná a bpá mar a bhí roimh an bpaideim (mhaoinigh SFSP suas le 85% den mheán-ghlanphá seachtainiúil agus d'fhéadfadh fostóirí a roghnú an t-easnamh a íoc).
- Bhí éilítheoirí fostaithe a bhí ag fáil an ráta is airde d'íocaíochtaí ÍDP (€350) ag fáil comhionann le thart ar 60% dá meántuilleamh roimhe seo.

11.8 Ba ag an ráta €350 a íocadh le hoibríthe ócáideacha a bhí ag éileamh tacaíocht cuardaitheora poist roimhe seo. Luaigh an Roinn nár cuireadh san áireamh san íocaíocht ÍDP a bhí bunaithe ar ioncam oibríthe ócáideacha amháin (gan aird a thabhairt ar aon íocaíochtaí cuardaitheora poist a d'fhéadfadh a bheith faighte ag éilítheoir agus é/í ag obair) an cailteanas ioncaim iomlán a d'fhulaing éilítheoirí den sórt

¹ Ó mhí an Mheithimh 2020, cuireadh tréimhse tagartha eile leis le haghaidh daoine féinfhostaithe (2019) agus, ó mhí Dheireadh Fómhair 2020, cuireadh tréimhse tagartha eile leis le haghaidh fostaithe (ó mhí Eanáir go mí Mheán Fómhair 2020).

² Tá tuilleadh faisnéise maidir leis na rátaí íocaíochta = ÍDP leagtha amach in Iarscríbhinn 11A.

³ Ní chuimsítear sa ríomh seo éilítheoirí nach raibh aon taifead ioncaim acu i dtréimhse thagartha. Luaigh an Roinn go n-áiríonn éilítheoirí nach raibh aon ioncam acu i dtréimhse thagartha éilítheoirí nach raibh incháilithe le haghaidh ÍDP, éilítheoirí nach raibh mar chuid den fhórsa saothair foirmiúil agus éilítheoirí nach raibh a dtáifead leis na Coimisinéirí Ioncaim cothrom le dáta.

sin: mar sin, ar mhaithe le cothroime, ba ag an uasráta a íocadh le gach oibrí ócáideach a bhí ag éileamh tacaíocht cuardaitheora poist roimhe seo.

11.9 Is é cuspóir na tuarascála seo scrúdú a dhéanamh ar na nithe seo a leanas

- éifeachtacht na rialuithe ar éilimh agus íocaíochtaí le haghaidh ÍDP
- an fhaisnéis atá ar fáil maidir le hathbhreithnithe éilimh ÍDP a rinne an Roinn
- an leibhéal measta íocaíochta neamhrialta ar an scéim
- cé acu a rinne nó nach ndearna an Roinn ró-íocaíochtaí a bhaineann le ÍDP a shaothrú go gníomhach.

Rialuithe ar an scéim ÍDP

11.10 Chun cáiliú do ÍDP, ní mór, maidir le hiarratasóir

- gur chaill sé/sí a p(h)ost nó gur cuireadh as a p(h)ost é/í mar gheall ar COVID-19, nó go raibh sé/sí féinfhostaithe agus go raibh tionchar suntasach ann ar ioncam trádála (i gcás gur tháinig deireadh leis an ioncam mar gheall ar éigeandáil sláinte poiblí COVID-19 nó gur thit sé chomh mór sin go raibh an t-iarratasóir ar fáil chun dul i mbun fostaíocht lánaimseartha eile)
- go raibh sé/sí idir 18 mbliana d'aois agus 66 bliana d'aois
- go raibh sé/sí ina c(h)ónaí sa Stát
- go raibh sé/sí fostaithe nó féinfhostaithe in Éirinn díreach sular éiligh sé/sí ÍDP¹
- i gcás é/í a bheith fostaithe, nach raibh aon ioncam á fháil aige/aici ó fhostaíocht.

11.11 Ón 6 Lúnasa 2020, ní mór, maidir leis an iarratasóir

- go raibh sé/sí ina ranníocóir fostaithe an tseachtain sular scoir sé/sí d'ioncam a thuilleamh nó, i gcás é/í a bheith féinfhostaithe, go raibh sé/sí i bhfostaíocht inárachaithe sular scoir/laghdáíodh ioncam ináirithe, agus
- go raibh sé/sí ag lorg oibre i ndáiríre.

Próiseáil na n-iarratas ÍDP

11.12 Sa tréimhse idir mí an Mhárta 2020 agus deireadh mhí Feabhra 2021, fuair an Roinn 1.75 milliún iarratas, a chuimsigh 1.3 milliún iarratas ar líne agus 450,000 foirm páipéarbhunaithe.^{2,3} Tá próifil na n-iarratas a fuarthas le himeacht ama leagtha amach i bhFíor 11.3.

11.13 Fuarthas níos mó ná leath na n-iarratas go léir sa chéad chúig seachtaine den scéim. Cé gur phróiseáil an Roinn go leor foirmeacha iarratais páipéarbhunaithe sa chéad chúig seachtaine den scéim (400,000 ceann san iomlán), thit líon na n-iarratas páipéarbhunaithe go gasta ina dhiaidh sin, agus rinneadh níos lú ná 1,000 iarratas páipéir nua an chuid is mó de na seachtainí ina dhiaidh sin.

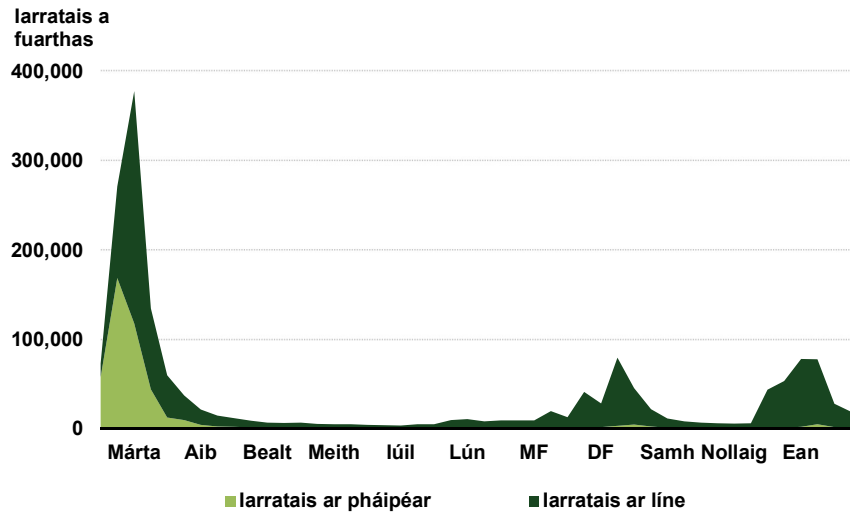
11.14 Glacadh agus próiseáladh iarratais tríd an gcóras iarratais ar an toimhde oibre gurbh fhóir a bhí an fhaisnéis a chuir an t-éilitheoir ar fáil. Agus iarratas á dhéanamh ar ÍDP, ní mór dearbhú sínithe a bheith san áireamh i ngach iarratas — tháinig athrú ar na dearbhuithe a rinneadh le himeacht ama, go príomha mar fhreagairt d'athruithe ar incháilitheacht don scéim (féach larscribhinn 11B).

¹ Luaigh an Roinn go raibh an scéim ar fáil freisin do dhaoine nach meastar de ghnáth a bheith 'fostaithe' ar bhealach foirmiúil, lena n-áirítear, mar shampla, mic léinn, oibríthe gan cháipéisí, oibríthe sa gheilleagar neamhfhoirmiúil agus daoine eile nach mbeadh stair phárolla acu.

² Sháraigh líon na n-iarratas a cuireadh isteach líon na n-éilitheoirí mar, i gcásanna áirithe, thaisc éilitheoirí níos mó ná iarratas amháin timpeall an ama chéanna (mar shampla, chun iarratas ar theip air roimhe a cheartú nó a leasú) nó de bhun tréimhsí athnuaithe asleagain nó caillteanas fostaíochta.

³ Rinne foireann na Roinne sonraí ó fhoirmeacha iarratais páipéarbhunaithe a thras-scríobh ar fheidhmchlár a forbraíodh chun iarratais ÍDP a bhainistiú - an 'PowerApp', a cuireadh i bhfeidhm an 24 Márta 2020. Uaslódáladh sonraí ó iarratais ar líne chuig an 'PowerApp' go huathoibríoch.

Fíor 11.3 Iarratais sheachtainiúla ÍDP ar pháipéar agus ar líne, Márta 2020 go hEanáir 2021

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

11.15 Mheas an Roinn go raibh na dearbhuithe a rinne éilitheoirí ina ngné thábhachtach den rialú ar incháilitheacht don scéim. Maidir leis sin, ba chóir a thabhairt faoi deara gurbh amhlaidh, cé gur tháinig laghdú suntasach ar iarratais pháipéarbhunaithe tar éis mhí Aibreáin 2020, gur cheangail an t-iarratas páipéarbhunaithe a bhí in úsáid suas go Deireadh Fómhair 2020 ar an iarratasóir a admháil gur cion é faisnéis bhréagach a sholáthar nó faisnéis a choinneáil siar chun cáiliú don íocaíocht ÍDP — níor iarr sé, mar a rinne an t-iarratas ar líne, faisnéis faoi na coinníollacha mionsonraithe (e.g. cónaitheacht), nó níor ghá don iarratasóir comhaontú a dhearbhu go mbeadh íocaíochtaí ÍDP inaisíoctha dá mbeadh aon chuid den faisnéis a cuireadh ar fáil bréagach. Ceanglaíodh ar éilitheoirí a chríochnaigh an próiseas incháilitheachta leanúnach (féach thíos) dearbhú maidir le cónaitheacht agus aisíocaíocht ÍDP a áireamh i gcás nach raibh an faisnéis a soláthraíodh bréagach.

1 Ní gá fianaise tacaíochta ar dhearbhuíthe a rinneadh a chur isteach chun an incháilitheacht leanúnach a dhearbhu. Luaigh an Roinn go mbeadh ualach mór riaracháin i gceist le fianaise tacaíochta a lorg, rud a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar sheachadadh leanúnach íocaíochtaí. Ina theannta sin, b'fhéidir nach raibh roinnt éilitheoirí in ann fianaise a fháil ar chaillteanas fostaíochta le linn na paidéime.

11.16 Tá trí phróiseas déanta ag an Roinn inar ceanglaíodh ar éilitheoir a (h)incháilitheacht leanúnach a dhearbhu.¹ Mar thoradh air sin, dhún líon suntasach éilitheoirí a n-éileamh gan freagra a chur isteach, nó dhún an Roinn an t-éileamh toisc nach bhfuarthas aon fhreagra.

- I mí Iúil 2020, ceanglaíodh ar gach éilitheoir a n-incháilitheacht leanúnach a dhearbhu, agus dhúnadh 36,500 éileamh dá bharr sin.
- I mí an Mhárta 2021, ceanglaíodh ar chásanna (122,000 ceann) a bhí á n-íoc ó Aibreán 2020 a n-incháilitheacht leanúnach a dhearbhu agus, mar thoradh air sin, dhún an Roinn beagnach 10,600 éileamh.
- I mí Iúil 2021, ceanglaíodh ar gach éilitheoir a n-incháilitheacht leanúnach a dhearbhu, agus dhún an Roinn 18,500 éileamh dá bharr sin.

Dearadh an chórais rialaithe

- 11.17** Nuair a seoladh an scéim ÍDP ar bhonn éigeandála, d'aithin an tOifigeach Cuntasaíochta nach mbeadh an córas rialaithe chomh dian agus a chuirtear i bhfeidhm de ghnáth i leith íocaíochtaí scéime eile agus, dá bhrí sin, go mbeadh an riosca go ndéanfaí ró-íocaíochtaí níos airde ná mar is gnách. Luaigh an Roinn gur measadh go raibh na rialuithe nach raibh chomh dian sin dosheachanta i bhfianaise líon ard na n-éileamh a bhí le próiseáil, i bhfianaise thionchar na mbeart um scaradh sóisialta ar chumas próiseála, i bhfianaise na féidearthachta go mbeadh baill foirne as láthair mar gheall ar bhreiteacht Covid-19, i bhfianaise cúinsí sáraitheacha leasa phoiblí, lena n-áirítear seachaint a dhéanamh, tráth ina raibh imní mhór sa phobal, ar aon strus breise a tharlódh dá seasfaí le cloí le caighdeáin phróiseála iomlána le moilleanna fada comhghaolmhara ar íocaíochtaí, agus i bhfianaise luach cobhsaíochta eacnamaíoch na n-íocaíochtaí a dhéantar agus airgead agus leachtacht á n-instealladh isteach sa gheilleagar. Chuir an Roinn in iúl freisin go raibh sí ag súil, fiú dá bhféachfadh daoine áirithe le teacht i dtír ar an scéim, go ngníomhódh mórchuid na ndaoine, go tráthúil le chéile, go hionraic agus go macánta. Chuir an Roinn a rún in iúl freisin go ndéanfaí seiceálacha rialaithe tar éis tosú ar íocaíochtaí a dhéanamh.
- 11.18** I bhFíor 11.4, déantar achoimre ar na rialuithe a sonraíodh i ndáil le híocaíochtaí ÍDP agus measúnú ar an leibhéal dearbhaithe a thug na rialuithe sin.
- 11.19** Tagann ceist faoi leith chun cinn maidir le hincháilitheacht daoine aonair a bhí féinfhostaithe sular thosaigh an phaindéim a dhearbhu. Ní chuireann faisnéis a chuireann daoine féinfhostaithe ar ais chuig na Coimisinéirí loncaim ar chumas na Roinne a mheas ar chomhlíon an t-éilitheoir na critéir incháilitheachta maidir le cailiteanas ioncaim de bharr Covid-19 nó ioncam a gineadh agus é/í ag éileamh ÍDP.^{1,2} Chun é sin a dhéanamh, chaithfeadh an Roinn faisnéis mhionsonraithe tuillimh a fháil ó éilitheoirí féinfhostaithe.

¹ Tugadh neamhaird tuillimh €480 thar cheithre seachtaine isteach do dhaoine féinfhostaithe i mí Dheireadh Fómhair 2020 faoi Bhuiséad 2021. Méadaíodh í go €960 thar ocht seachtaine i mí na Nollag 2020.

² Maidir leis an mbliain féilire 2020, caithfeadh tuairisceáin chánach a chur faoi bhráid na gCoimisinéirí loncaim tráth nach déanaí ná an 31 Deireadh Fómhair 2021 le haghaidh aighneachtaí páipéir (is gnách go ndéanfaí síneadh dhá sheachtain le haghaidh tuairisceáin ar líne). Nuair a chuirtear tuairisceáin chánach bhliantúla daoine féinfhostaithe faoi bhráid na gCoimisinéirí loncaim, ní dhéantar ioncam a dhí-chomhbhailiú de réir seachtaine nó míosa ach luaitear go camach é don bhliain.

Fíor 11.4 Measúnú an scrúdaithe ar rialuithe ar éilimh

Critéir	Rialuithe glactha	Rialuithe ar éilimh a bhí á n-íoc	Trácht
Aitheantas			Sheiceáil an Roinn go raibh an uimhir phearsanta seirbhíse poiblí (UPSP) a cuireadh ar fáil bailí agus go raibh an dáta breithe a cuireadh ar fáil comhoiriúnach leis an uimhir sin — ní raibh aon seiceáil ann go raibh an t-ainm, an seoladh nó na sonraí cuntas bainc a cuireadh ar fáil comhoiriúnach leis na sonraí a bhí ar thaifid na Roinne cheana féin. ^a
Cónaitheacht	 	 	Roimh an 26 Meitheamh 2020 — bhí an Roinn ag brath ar dhearbhu an éilitheora agus rinne sí cuardach ar an mbunachar sonraí le haghaidh príomhfhocail áirithe a thabharfadh le fios nach raibh éilitheoir ina c(h)ónaí sa Stát. Tar éis an 26 Meitheamh 2020 — le rialuithe i ndáil le taifid na gCoimisinéirí loncaim, tugadh dearbhú páirteach go raibh an t-éilitheoir ina c(h)ónaí sa Stát
Fostaíocht			
Fostaíocht a cailleadh mar gheall ar Covid-19			Bhí an Roinn ag brath ar dhearbhu an éilitheora.
I bhfostaíocht díreach sula ndearnadh éileamh ar ÍDP	 	Neamhbhainteach Neamhbhainteach Neamhbhainteach	Fostaithe — roimh an 26 Meitheamh 2020: bhí an Roinn ag brath ar dhearbhu an éilitheora agus rinne sí cuardach ar an mbunachar sonraí le haghaidh príomhfhocail áirithe a d'fhéadfadh inní a ardú faoi incháilitheacht fostaíochta roimhe seo. Fostaithe — tar éis an 26 Meitheamh 2020: bhain an Roinn úsáid as sonraí na gCoimisinéirí loncaim ar stair fostaíochta le déanaí. Féinfhostaithe — bhí an Roinn ag brath ar dhearbhu an éilitheora agus rinne sí cuardach ar an mbunachar sonraí le haghaidh príomhfhocail áirithe a d'fhéadfadh inní a ardú faoi incháilitheacht fostaíochta roimhe seo.
Fostaíocht reatha	Neamhbhainteach		Bhí an Roinn ag brath ar dhearbhu an éilitheora teagmháil a dhéanamh leis an Roinn dá mba rud é go dtiocfadh athrú ar na cúinsí. Bhain rialú na Roinne le comhoiriúnú sonraí idir éilitheoirí ÍDP agus faighteoirí tacaíochta SFSP nó SFPF agus, ó Lúnasa 2021, le seiceálacha coicse i gcoinne shonraí fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim.
Ag fáil íocaíocht eile ón Roinn			Rinneadh seiceáil lena chinntiú nach raibh an t-éilitheoir ag fáil íocaíocht ábhartha tráth an ghlactha agus roimh gach seal íocaíochta.
Ag lorg oibre i ndáiríre	Neamhbhainteach Neamhbhainteach	 	Ní dhearnadh aon seiceáil ar an gcritéar seo go dtí deireadh Aibreán 2021. Ó mhí na Bealtaine 2021, chuir an Roinn tús le teagmháil a dhéanamh le héilitheoirí ó eamálacha inar maolaíodh srianta. I mí Iúil 2021, thosaigh an Roinn ag iarraidh ar éilitheoirí ÍDP 'siniú isteach'.
Eochair:	Tugann an rialú atá i bhfeidhm dearbhú dóthanach. Tugann an rialú dearbhú páirteach.		Tugann an rialú dearbhú lag. Níl aon rialú chun na críche seo i bhfeidhm.

Foinse: Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Nóta: a B'fhéidir nach raibh sonraí cuntas bainc ar taifead ag an Roinn, mar shampla i gcás nach raibh aon idirghníomhú ag éilitheoir leis an Roinn roimhe seo.

- 11.20** Bhí an Roinn ag brath go príomha ar dhearbhu an éilitheora maidir le cónaitheacht (seoladh) agus gurb é Covid-19 ba chúis leis an gcaillteanas fostaíochta.
- 11.21** Tar éis an 6 Lúnasa 2020, bhí incháilitheacht do ÍDP ag brath ar an iarratasóir a bheith ag lorg oibre i ndáiríre. Foráladh leis na rialacháin ÍDP, áfach, gurbh amhlaidh, i gcás go raibh srianta Covid-19 ag cur teorainn shealadach le deis an éilitheora a bheith ag obair ina g(h)náthfhostaíocht agus go raibh súil réasúnach aige/aici go bhfillfeadh sé/sí ar an ngairm sin, nach gceanglófaí air/uirthi fostaíocht a lorg lasmuigh den fhostaíocht nó den ghairm sin ar feadh tréimhse dhá mhí dhéag tar éis ÍDP a éileamh ar dtús. Mar thoradh air sin, ní dhearna an Roinn iarracht an ghné ‘ag lorg oibre i ndáiríre’ de chritéir incháilitheachta ÍDP a fhíorú in 2020 seachas líne theileafóin thiomnaithe a bhunú chun go bhféadfadh fostóirí cásanna den sórt sin a thuirisciú — den 2,500 tuairisc a fuarthas ó fhostóirí, cuireadh stop le thart ar 400 éileamh. Luaigh an Roinn go raibh scóip theoranta ann chun teagmháil a dhéanamh le héilitheoirí le linn 2020, toisc gur scoireadh go tapa de na gníomhaíochtaí eacnamaíocha a atosáidh i rith an tsamhraidh 2020 de bharr srianta a thabhairt isteach arís. Ó dheireadh mhí na Bealtaine 2021, thosaigh an Roinn ag dul i dteagmháil le faighteoirí ÍDP a bhí ag obair in earnálacha inar maolaíodh na srianta trádála agus ina bhféadfadh deiseanna fostaíochta teacht chun cinn.
- 11.22** Chuirfeadh úsáid níos mó as faisnéis fostaíochta agus tuillimh fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim, a bhfuil rochtain ag an Roinn uirthi, feabhas ar na rialuithe a bhí i bhfeidhm chun incháilitheacht le haghaidh íocaíochta faoin scéim a dhearbhu ar roinnt bealaí.¹
- **Fostaíocht roimhe seo fostaíthe** — Roimh an 26 Meitheamh 2020, níor seiceáladh iarratais in aghaidh fhaisnéis fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim lena chinntiú go raibh an t-éilitheoir ag obair roimh a (h)iarratas ÍDP.² Tar éis an 26 Meitheamh 2020, rinneadh an tseiceáil sin, agus níor íocadh éilimh i gcás nach raibh ioncam ag an iarratasóir sa tréimhse tagartha ábhartha. Mar sin féin, i bhfianaise phróifíil ama na n-éileamh a fuarthas, is dóigh gur íocadh cuid mhór éileamh roimh Mheitheamh 2020 agus gur leanadh le hiad a íoc gan an tseiceáil sin a dhéanamh. Luaigh an Roinn nach raibh sé indéanta, ar chúiseanna teicniúla agus ar chúiseanna eile, sonraí na gCoimisinéirí loncaim a úsáid nuair a tugadh ÍDP isteach agus gur cuireadh an tseiceáil sin i bhfeidhm tar éis caidreamh comhoibrítheach idir na Coimisinéirí loncaim agus an Roinn ag deireadh mhí an Mheithimh 2020.³ In Aibreán 2021, bhí níos mó ná 10,500 cás á n-íoc (ag ráta €203 in aghaidh na seachtaine) i gcás nach raibh aon sonraí tuillimh ann sna tréimhsí tagartha ináirithe — mar thoradh ar athbhreithniú a rinne an Roinn ar na héilimh sin, leanadh le thart ar leath acu a íoc, agus dhún éilitheoirí 11% de na héilimh sin sular tugadh an t-athbhreithniú sin i gcrích agus dhún an Roinn 40% díobh.
 - **Fostaíocht reatha fostaíthe** — ní dhearna an Roinn sonraí faoi íocaíochtaí ÍDP a mheaitseáil le taifid na gCoimisinéirí loncaim trí úsáid a bhaint as próiseas uathoibríthe chun a chinntiú nach raibh an t-éilitheoir ag obair mar fhostaí agus é/í ag éileamh ÍDP nó chun an dáta deireanach fostaíochta a sheiceáil. Mar sin féin, rinne an Roinn seiceáil sheachtainiúil chun a chinntiú nach raibh éilitheoir ÍDP ag fáil tacaíochta ón scéim fóirdheontais pá, rud a bhí freagrach as sciar suntasach d’fhostaithe le linn 2020.⁴
- 11.23** Ó mhí Lúnasa 2021 i leith, chuir an Roinn tús le héilimh ÍDP a bhí á n-íoc a sheiceáil gach coicis i gcoinne shonraí fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim.

1 Ón 1 Eanáir 2019, ceanglaítear ar fhostóirí faisnéis phárola a thuirisciú do na Coimisinéirí loncaim gach uair a íoc le fostaíthe, agus iad ag soláthar faisnéis fíor-ama do na Coimisinéirí loncaim ar luach an phá d’fhostaithe agus luach an árachais shóisialta phá-choibhneasa ghaolmhair (ÁSPC). Tá rochtain ag an Roinn ar an bhfaisnéis fíor-ama sin.

2 Fuarthas an chuid is mó d’iarratais roimh an 26 Meitheamh. Sna cásanna sin, bhí an tseiceáil ar fhostaíocht roimhe seo teoranta do roghnú randamach le haghaidh athbhreithnithe rialaithe agus, in Aibreán 2021, do gach éilitheoir leanúnach nach raibh aon ioncam acu in aon tréimhse tagartha.

3 I measc na gcúiseanna teicniúla agus na gcúiseanna eile dá dtagraíonn an Roinn tá socrúithe malartaithe sonraí leis na Coimisinéirí loncaim do 2.7 milliún fostaí a thuirisciú 180,000 fostóir, minicíocht íocaíochta éagsúil (seachtainiúil, coicisiúil nó míosúil), pá/tuarastail a bheith á n-íoc i riaráistí, agus ceanglais chosanta sonraí.

4 Tar éis an Scéim Fóirdheontais Pá Fostaíochta (SFPF) a thabhairt isteach i mí Mheán Fómhair 2020, rinne an Roinn comhoiriúnú míosúil sonraí ó mhí Dheireadh Fómhair 2020 ar éilitheoirí agus fostaíthe ÍDP a bhí ag fáil SFPF.

Athbhreithniú ar incháilitheacht

- 11.24** Rinneadh athbhreithniú ar incháilitheacht d'íocaíochtaí ÍDP do 411 éilitheoir a roghnaíodh go randamach chun críche an scrúdaithe seo — bhain 329 n-éileamh le fostaithe agus bhain 82 cheann le hiarratasóirí a bhí féinfhostaithe roimhe seo (féach Fíor 11.5). I gcás go raibh fianaise ag éilitheoir ar fhostaíocht agus ar fhéinfhostaíocht araon, socraíodh an catagóiríú ar bhonn cás ar chás.
- 11.25** Mar chuid den athbhreithniú, rinneadh measúnú ar cibé an raibh an duine aonair i dteideal na híocaíochta a fuarthas sa tseachtain a scrúdaíodh nó nach raibh, bunaithe ar na sonraí a chuir an t-éilitheoir ar fáil ar an bhfoirm iarratais ÍDP agus ar thaidid ÁSPC a chuir na Coimisinéirí Ioncaim ar fáil don Roinn.

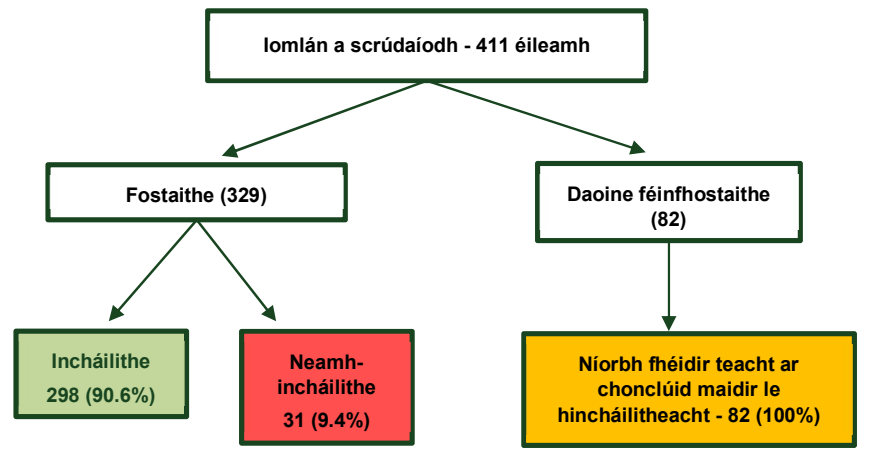
Fíor 11.5 Torthaí na tástála ar éilimh shamplacha

1 Cinntíonn an tseiceáil bailíochta IBAN gur soláthraíodh an uimhir chuntais i gceart agus gur iontráladh í i gceart ar chóras na Roinne - ní fhéachann sí leis an uimhir chuntais a nascadh le sonraí a chuir éilitheoir ar fáil roimhe seo.

2 Is éard atá sa seiceáil forluí ná a fhíorú nach bhfuil éilitheoir ag fáil íocaíochta faoi láthair ó scéim de chuid na Roinne (lena n-áirítear SFSP) nach féidir a éileamh i gcomhráth, mar shampla íocaíocht cuardaitheora poist.

3 Rinneadh an anailís ar bhonn pointe-ama - d'fhéadfadh go mbeadh roinnt éilitheoirí incháilithe le haghaidh na n-íocaíochtaí ar dhátaí seachas dáta na tástála. De na héilitheoirí a ndearnadh athbhreithniú orthu agus a measadh a bheith incháilithe don íocaíocht ar dháta na tástála, measadh go raibh 23 dhuine neamh-incháilithe le haghaidh íocaíochta ag am eile. Níor áiríodh na cásanna sin sna cásanna a rangáíodh mar chásanna neamh-incháilithe, ach tarraingíodh aird na Roinne orthu lena mbreithniú.

4 Rangáíodh san anailís daoine a d'fhill ar ais ar an obair sa choicís roimhe sin ach a bhí fós ag fáil íocaíocht ÍDP mar dhaoine a bhí incháilithe don íocaíocht sin.

Foinse: Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

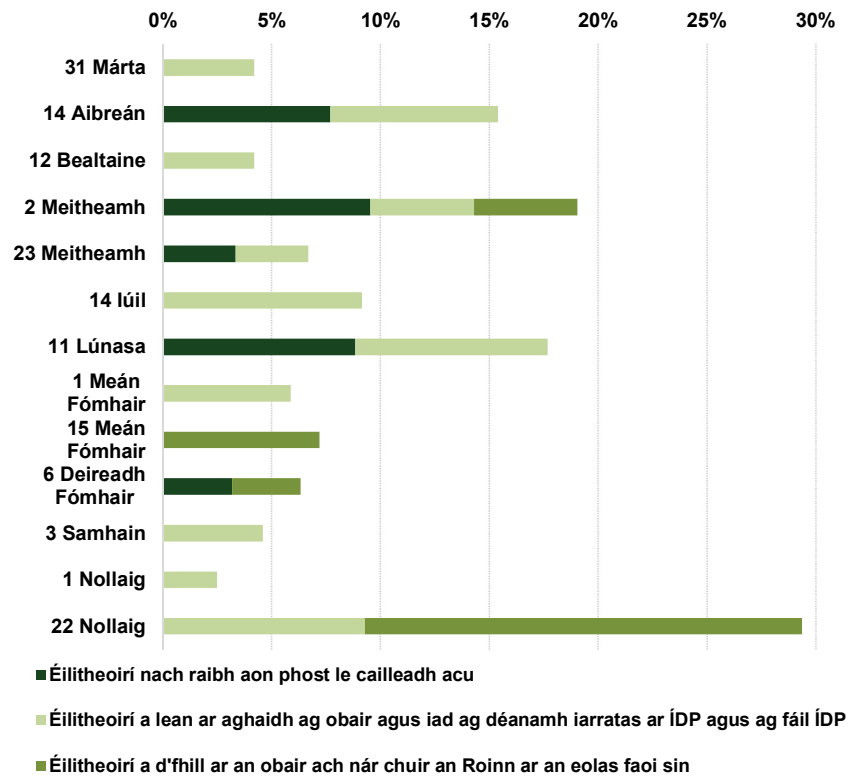
- 11.26** Maidir le gach éileamh a scrúdaíodh, is cosúil go bhfuil na rialuithe ag feidhmiú go héifeachtach maidir leis na nithe seo a leanas: aois an éilitheora a fhíorú; bailíocht na huimhir pearsanta seirbhíse poiblí agus na sonraí bainc (IBAN) a cuireadh ar fáil; agus an forluí le híocaíochtaí faoi scéimeanna eile de chuid na Roinne.^{1,2}

Torthaí na gcásanna fostaithe a scrúdaíodh

- 11.27** Maidir le fostaithe, bhí na rialuithe sonraithe ag feidhmiú. Mar sin féin, in 31 chás, nó 9.4% de na cásanna a ndearnadh athbhreithniú orthu, bhí fianaise ann nach raibh an t-éilitheoir i dteideal na híocaíochta sa tseachtain a scrúdaíodh.³ Tháinig neamh-incháilitheacht chun cinn ar chúiseanna éagsúla.
- I mbeagnach faoi bhun leath na gcásanna sin, léirigh an fhianaise a bhí ar fáil gur lean an t-éilitheoir ag obair agus é/í ag éileamh ÍDP.
 - I gceathrú cuid de na cásanna, ní raibh aon fhianaise ann go raibh an t-éilitheoir ag obair roimh an bpaindeim.
 - I gceathrú cuid de na cásanna, tharla sé, cé go raibh an t-éilitheoir incháilithe nuair a rinneadh an t-iarratas ar ÍDP, go raibh fianaise ann gur fhill an t-iarratasóir ar an obair ina dhiaidh sin agus nár chuir sé/sí an Roinn ar an eolas faoi sin.⁴

- 11.28** Maidir leis na cásanna samplacha a scrúdaíodh, measadh go raibh 9.4% de luach na n-íocaíochtaí scéime ÍDP neamh-incháilithe. Dá mba rud é nach mbainfeadh na héilitheoirí lena mbaineann leas as ÍDP, b'fhéidir go mbeadh cuid acu i dteideal íocaíochtaí tacaíochta ioncaim eile, rud a dhéanfadh aon íocaíocht de bhreis ar theidlíocht ar leibhéal na Roinne a fhritháireamh.
- 11.29** Taispeántar i bhFíor 11.6 leibhéal na híocaíochta iomarcaí don sampla d'éilimh ÍDP a scrúdaíodh ó gach baics íocaíochta a ndearnadh athbhreithniú uirthi. Bhí céatadán na n-íocaíochtaí a cinneadh a bheith neamh-incháilithe (de réir luacha) is airde i mí an Mheithimh, i mí Lúnasa agus i mí na Nollag.

Fíor 11.6 Céatadán (de réir luacha) na n-íocaíochtaí a cinneadh a bheith neamh-incháilithe ó thorthaí tástála ar fhaighteoirí fostaithe ÍDP

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

- 11.30** Luaigh an Roinn gur mó an dóchúlacht go ndéanfadh duine mí-éileamh (e.g. gan éileamh a dhúnadh go pras ar fhilleadh ar an obair dó/di) nó go leanfaí le híocaíocht trí dhearmad ag na pointí ama sin nuair a bhíonn srianta á maolú/á bhforchur an athuair agus nuair a bhíonn coinníollacht na scéime ag athrú. Luaigh an Roinn go léirítear é sin sna sonraí i bhFíor 11.6 ina léirítear gurbh iad seo a leanas na trí mhí ina ndearnadh an tsuim is airde íocaíochta iomarcaí: mí an Mheithimh (ar lena linn a athraíodh coinníollacht na scéime), mí Lúnasa (ar lena linn a d'fhill líon ard daoine ar an obair tar éis mhaolú na srianta sa samhradh) agus mí na Nollag (ar lena linn a maolaíodh na srianta agus a d'fhill líon mór daoine go sealadach ar an obair) — gan na trí mhí sin a áireamh, bheadh luach na n-íocaíochtaí iomarcacha cothrom le 6% den tsuim a íocadh leis na héilitheoirí sa sampla.

Torthaí na gcásanna féinfhostaíochta a scrúdaíodh

- 11.31** Rinne an scrúdú athbhreithniú ar 82 chás féinfhostaíochta agus fuarthas amach gur cuireadh na rialuithe pleanáilte i gcrích iontu.
- 11.32** Agus iarratais ó éilitheoirí féinfhostaithe á bpróiseáil, b'éigean don Roinn brath ar dhearbhu éilitheoirí maidir le tionchar Covid-19 ar ghníomhaíocht eacnamaíoch agus ar chailteanas ioncaim. Níorbh fhéidir leis an bhfoireann scrúdaithe incháilitheacht do ÍDP a dhearbhu toisc nach raibh aon fhianaise ar fáil maidir le laghdú ar ghníomhaíocht eacnamaíoch agus cailteanas ioncaim de bharr Covid-19.
- 11.33** Tar éis an 5 Lúnasa 2020, ceanglaíodh ar éilitheoirí féinfhostaithe ÍDP a bheith ina ranníocóirí árachaithe sa chóras ÁSPC. Íocadh trí cinn den 82 chás a scrúdaíodh tar éis an dáta sin. Cé gur dhearbhaigh na héilitheoirí a n-incháilitheacht do ÍDP, ní raibh aon taifead ann le déanaí gur ranníocóir árachaithe iad — is é sin, ní dhearna an t-éilitheoir tuairisceán chuig na Coimisinéirí Ioncaim le blianta beaga anuas. Ar an mbonn sin, ní raibh siad incháilithe chun an íocaíocht a fháil.

Athbhreithnithe rialaithe*Éilimh ardriosca a mheasúnú*

- 11.34** San áireamh i bpróiseas athbhreithnithe rialaithe na Roinne, tá scrúdú ar éilimh chun a chinntiú go raibh/go bhfuil an t-éilitheoir i dteideal íocaíochta agus go bhfuil/go raibh leibhéal na híocaíochta ceart. Tá roghnú na n-éileamh atá le hathbhreithniú bunaithe ar mheasúnú ar an riosca nach bhfuil an íocaíocht ceart. Thosaigh an Roinn ag déanamh athbhreithnithe rialaithe ar éilimh ÍDP go gairid tar éis an scéim a sheoladh.
- 11.35** Cheal suirbhé rialaithe chun bonn eolais a chur faoi roghnú na gcritéar riosca, bhí an Roinn ag brath ar a taithí agus a heolas féin chun díriú ar chónaitheacht, ar gan aon fhostaíocht roimhe seo agus ar mhainneachtain fostaíocht leanúnach a dhearbhu mar phríomhbhoinn chun éilimh a roghnú lena n-athbhreithniú. In 2020, rinne an Roinn athbhreithniú ar 71,400 éileamh (arbh ionann iad agus thart ar 9% de dhaonra na n-éilitheoirí).¹
- Rinne an tAonad Imscrúduithe Speisialta (SIU) níos mó ná 52,000 athbhreithniú, agus é ag díriú ar shaincheisteanna cónaitheachta agus ag cinntiú gur comhlíonadh an critéar fostaíochta, agus úsáid á baint as sonraí ó na Coimisinéirí Ioncaim. Thug SIU cuairteanna ar an láithreán ar ghnólachtaí ardriosca freisin, amhail láithreáin tógála agus tiománaithe tacsáí. Stopadh os cionn 17,000 éileamh mar thoradh ar an obair a rinne SIU.
 - Rinne baill foirne eile de chuid na roinne 19,400 athbhreithniú eile, lena n-áirítear Cigirí áitiúla Leasa Shóisialaigh (SWI) agus dúnadh timpeall 5,800 éileamh. Áiríodh sna seiceálacha sin athbhreithnithe tar éis tuairiscí a chur in iúl ar an líne chabhrach d'fhostóirí, tar éis tuairiscí gan ainm a fháil, agus tar éis athbhreithnithe áitiúla ó SWInna a raibh mar aidhm leo a chinntiú go raibh fostaithe ag dúnadh a n-éileamh ÍDP tar éis dóibh filleadh ar obair.
- 11.36** Déantar na athbhreithnithe rialaithe a dhéantar a thaifeadadh ar chóras TFC na Roinne ach níor thaifead an córas bunús na n-athbhreithnithe ÍDP agus, mar sin, is meastachán é an tionchar a bhí ag gach tionscadal athbhreithnithe rialaithe. Luaigh an Roinn nach mbeadh luach suntasach breise ag an bhforchostas breise a theastódh chun grúpaí imscrúdaithe a bhunú ar an gcóras TFC chun bunús na n-athbhreithnithe a thaifeadadh thar shaolré na scéime. Mar gheall nach bhfuiltear in ann toradh na n-athbhreithnithe rialaithe ÍDP a anailísiú, ina leagtar amach líon agus luach na n-éileamh a scrúdaíonn agus a dhúnann gach tionscadal athbhreithnithe rialaithe, cuirtear cosc ar an Roinn méid an riosca a shaináithníonn gach tionscadal a shaináithint go cruinn.

¹ D'fhéadfadh sé go ndearnadh athbhreithniú ar éilitheoirí aonair níos mó ná uair amháin i gcás go ndearna sé/sí níos mó ná éileamh amháin agus gur roghnaigh níos mó ná tionscadal athbhreithnithe rialaithe amháin é/i lena (h)athbhreithniú.

11.37 Shainnithin an scrúdú roinnt deiseanna le haghaidh feabhas a chur ar na hathbheithnithe incháilitheachta a dhéanann an Roinn.

- **Faisnéis éilitheora ÍDP a mheaitseáil le faisnéis fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim** — Tá rochtain ag an Roinn ar fhaisnéis fíor-ama a chuireann fostóirí isteach. D'fhéadfaí an fhaisnéis sin a úsáid go rialta chun éilitheoirí nach raibh tuilleamh ar bith acu ó fhostaíocht díreach roimh ÍDP a éileamh nó a raibh ioncam acu ó fhostaíocht agus iad ag éileamh ÍDP a bhrath. Mar sin féin, ní dharna an Roinn ach trí chleachtadh meaitseála sonraí ar leith in 2020 — cuireadh éilitheoirí ÍDP ar na dátaí tástála i mí an Mhárta 2020 agus mí an Mheithimh 2020 i gcomparáid le taifid na gCoimisinéirí loncaim d'fhonn iad siúd nach raibh stair ranníocaíochtaí fostaíochta acu a shainnithint agus cuireadh éilitheoirí ÍDP ar an dáta tástála i mí Dheireadh Fómhair 2020 i gcomparáid le taifid na gCoimisinéirí loncaim chun iad siúd a raibh an chuma orthu go raibh ioncam fostaíochta á fháil acu a shainnithint. Luaigh an Roinn nach ndearnadh na seiceálacha sin ar bhonn níos minice mar gheall ar shaincheisteanna riaracháin agus teicniúla a théann i gcoinne spleáchas iomlán ar na sonraí, lena n-áirítear malartú sonraí a bhaineann le 2.7 milliún íocóir ar an meán a thuairiscíonn 180,000 fostóir do na Coimisinéirí loncaim gach mí agus ceanglais chosanta sonraí. Ó dheireadh mhí Lúnasa 2021, tá an Roinn tar éis tús a chur le seiceálacha gach coicís i gcoinne fhaisnéis fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim.
- **Úsáid fhaisnéis na Roinne maidir le héilitheoirí a uasmhéadú chun calaois fhéideartha a bhrath** — Níor bhain na hathbheithnithe a rinne an Roinn úsáid as an bhfaisnéis uile a chuir éilitheoirí ar fáil don Roinn cheana féin. Mar shampla, níor sheol an Roinn comhoiriúnú idir foirmeacha iarratais ÍDP agus sonraí reatha na Roinne maidir le seoltaí ríomhphoist, uimhreacha fón póca nó uimhreacha cuntas bainc, a d'fhéadfadh sainnithint a dhéanamh ar chásanna inar éilíodh ÍDP trí úsáid a bhaint as sonraí duine eile.¹

1 Ní raibh sonraí cuntas bainc ar taifead ag an Roinn do gach éilitheoir, mar shampla i gcás nár idirghníomhaigh duine leis an Roinn roimhe seo.

2 Measann an Roinn gur íocadh €4 billiún (80%) de chaiteachas na scéime ÍDP in 2020 le fostaíthe agus gur íocadh €1 billiún (20%) le héilitheoirí féinfhostaithe.

3 Is é luach na n-íocaíochtaí neamh-incháilithe an t-ollráta íocaíochta iomarcaí.

4 Is éard is suirbhé rialaithe ann athbheithniú ar shampla randamach d'éilimh atá á n-íoc chun a aimsiú an bhfuil na faighteoirí i dteideal na n-íocaíochtaí atá á bhfáil acu faoi láthair agus má tá, an bhfuil na méideanna cearta á n-íoc.

5 Luaigh an Roinn, toisc go bhfuil an scéim ÍDP á foirceannadh anois, gur beag úsáid a bhainfí as suirbhé rialaithe ar an scéim ÍDP maidir le rialuithe na scéime a leasú.

11.38 Cé gurbh fhéidir nár éascaigh na hacmhainní a bhí ar fáil an tóir ar gach éilitheoir a d'oibrigh agus iad ag éileamh ÍDP, thabharfadh meaitseáil éilitheoirí le faisnéis fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim léargas ar threochtaí atá ag teacht chun cinn agus chabhródh sí le héilitheoirí a shainnithint ar ina leith a bhí riosca méadaithe ró-íocaíochta.

Meastachán ar leibhéal na n-íocaíochtaí neamhrialta

11.39 I dtástáil an scrúdaithe seo ar shampla randamach de 329 n-éileamh ó fhostaithe ar ÍDP², aimsíodh gur measadh go raibh 9.4% den sampla a scrúdaíodh i dtéarmaí líon na gcásanna agus de réir luacha neamh-incháilithe lena n-íoc trí thagairt do na critéir a bhí i réim tráth a rinneadh an íocaíocht.³ Ní chuimsítear sa ráta íocaíochta iomarcaí sin cásanna ina raibh teidlíocht roimhe seo ach inar tháinig athrú ar imthosca an éilitheora laistigh de choicís ó dháta na híocaíochta, e.g. i gcás gur atosáigh an t-éilitheoir fostaíocht agus gur mhainnigh sé/sí an fhíríc sin a chur in iúl don Roinn, nó i gcás go bhfuair an Roinn fógra faoin méid sin ón éilitheoir ach nár ghníomhaigh sí fós chun an íocaíocht a stopadh.

11.40 Mar thoradh ar thástáil athbheithnithe rialaithe na Roinne ar éilimh ÍDP, sainnithníodh líon suntasach cásanna nach raibh aon teidlíocht iontu nó ina leith a tháinig deireadh le teidlíocht roimhe seo. Mar sin féin, toisc gur roghnaíodh na cásanna sin ar bhonn riosca, ní féidir na torthaí a eachtarshuí le héilimh ÍDP ina n-iomláine. Ní dharna an Roinn suirbhé rialaithe bunaithe ar shampla randamach cásanna, rud a d'éascódh meastachán ar leibhéal na calaoise agus na hearráide amhrasta a tharla faoin scéim ÍDP in 2020.^{4,5}

- 11.41** Ní raibh tástáil an scrúdaithe seo ar shampla d'éilimh ó fhostaithe ar ÍDP ceaptha chun measúnú críochnaitheach a sholáthar go han-mhuiníneach ar leibhéal na n-íocaíochtaí a bhí de bhreis ar an teidlíocht don scéim. Mar sin féin, tugann sé léiriú gur dóigh go raibh leibhéal na híocaíochta neamhrialta don scéim in 2020 ábhartha.

Ró-íocaíochtaí a aisghabháil

- 11.42** I gcás chás go bhfaigheann éilitheoir íocaíocht tacaíochta ioncaim atá níos mó ná an méid a bhí an duine i dteideal a fháil, féadfaidh an Roinn ró-íocaíocht a ardú agus tús a chur leis an bhfiachas sin a aisghabháil. Tá sé sin ag teacht le beartas agus cleachtas na Roinne maidir le scéimeanna eile tacaíochta ioncaim.
- 11.43** Cé gur shainaithe an Roinn íocaíochtaí neamh-incháilithe ó athbhreithnithe rialaithe a dhéanamh agus gur scoir sí d'íocaíocht a dhéanamh, chuir sí moill ar ró-íocaíochtaí a ardú i gcoinne na n-éilitheoirí sin. Níor cuireadh tús le ró-íocaíochtaí a ardú i ndáil le haon íocaíocht faoin scéim ÍDP go dtí na seachtainí deireanacha de 2020 — ardaíodh ró-íocaíochtaí dar luach €295,000 i ndáil le 117 n-éilitheoir in 2020. Luaigh an Roinn gur iarradh comhairle dlí ón Ard-Aighne maidir le ró-íocaíochtaí a aisghabháil, go háirithe maidir le ró-íocaíochtaí a d'eascair as íocaíochtaí a rinneadh sular cuireadh an scéim ar bhonn reachtúil scoite i mí Lúnasa 2020, rud a chuir moill ar thús a chur le ró-íocaíochtaí a ardú.
- 11.44** Faoi dheireadh mhí an Mheithimh 2021, bhí ró-íocaíochtaí dar luach €9 milliún bailithe ag an Roinn maidir le 3,000 éilitheoir — baineann gach ró-íocaíocht a ardaíodh go mí an Mheithimh 2021 le cásanna ina raibh forluí ann idir fostaíocht agus ÍDP a éileamh. Faoi dheireadh mhí Lúnasa, tháinig méadú air sin go €14.5 milliún i ndáil le 4,300 éilitheoir. Dúirt an Roinn nach ndearnadh aon mheastachán ar mhéid foriomlán na ró-íocaíochtaí le héilitheoirí ÍDP.
- 11.45** Faoi dheireadh mhí an Mheithimh 2021, bhí aisíocaíochtaí deonacha €8.3 milliún faighte ag an Roinn ó 9,200 éilitheoir a rinne iarratas ar ÍDP agus a mheas ina dhiaidh sin nach raibh siad incháilithe don íocaíocht. Cuireadh na fáltais sin isteach sular ardaigh an Roinn ró-íocaíocht don éilitheoir ach tá cásanna iontu ina raibh feachtais meán á reáchtáil ag an Roinn nó ina ndearna sí teagmháil dhíreach leis an éilitheoir trí athbhreithniú rialaithe nó iarraidh incháilitheachta leanúnaí.

Conclúidí agus moltaí

- 11.46** In 2020, d'eisigh an Roinn íocaíochtaí arbh fhiú beagán faoi bhun €5 billiún iad i ndáil le ÍDP. Bhí sé sin comhionann le thart ar an gceathrú cuid de luach na tacaíochta ioncaim bliantúla a cuireadh ar fáil roimh an bpaindéim. Ceapadh agus cuireadh an scéim féin i bhfeidhm i dtréimhse an-ghearr, ag an am céanna ina raibh ar an Roinn cleachtais oibre shrianta a ghlacadh. Éacht mór ba ea scéim ar scála den sórt sin a sholáthar i mbeagán ama.
- 11.47** Idir mí an Mhárta 2020 agus mí Feabhra 2021, phróiseáil an Roinn 1.75 milliún éileamh faoin scéim ÍDP — fuarthas níos mó ná leath díobh sin sa chéad chúig seachtaine den scéim.¹ Chuir sé sin dúshlán suntasach rialaithe roimh an Roinn.
- 11.48** Chuir an Roinn rialuithe laghdaithe i bhfeidhm i gcomparáid le scéimeanna eile tacaíochta ioncaim — luaigh an tOifigeach Cuntasaíochta go raibh sé sin riachtanach agus cuí i bhfianaise líon na n-éileamh a rabhthas ag súil leo (bheadh moill ar phróiseáil éileamh mar thoradh ar ghnáthrialuithe), i bhfianaise na féidearthachta go gcaillfí baill foirne mar gheall ar Covid-19, agus ar mhaithe le leas an phobail. D'admhaigh an tOifigeach Cuntasaíochta go mbeadh riosca na ró-íocaíochtaí níos airde ná mar is gnách.
- 11.49** Tá fianaise ann nach raibh níos mó ná 9% de na héilitheoirí incháilithe don íocaíocht ÍDP a fuarthas ar an dáta a tástáladh i gcás sampla d'éilimh fostaithe a ndearnadh athbhreithniú orthu mar chuid den scrúdú seo — níor chosúil go raibh thart ar an gceathrú cuid de na héilitheoirí sin i mbun fostaíochta sular éilíodh ÍDP agus is cosúil gur oibrigh trí cheathrú agus iad ag cur isteach ar ÍDP nó gur fhíll siad ar fhostaíocht ach nár chuir siad an Roinn ar an eolas faoi sin.
- 11.50** Beag beann ar an ngéarghá a bhí ann le líon mór íocaíochtaí a eisiúint laistigh de thréimhse ama ghearr, bhí deiseanna ann incháilitheacht le haghaidh íocaíochtaí a athbhreithniú de réir mar a chuaigh an scéim ar aghaidh. Fuarthas na nithe seo a leanas amach sa scrúdú
- Sheol an Roinn roinnt tionscadal chun incháilitheacht roinnt éilitheoirí a mheasúnú ach ní dhearna sí anailís ar na torthaí i dtéarmaí líon na n-éileamh ar scoireadh díobh. Chuir sé sin cosc ar an Roinn cohóirt shonracha éilitheoirí a shainnithint a raibh riosca níos airde íocaíochta neamh-incháilithe acu.
 - Le linn 2020, rinne an Roinn athbhreithniú rialaithe ar incháilitheacht le haghaidh íocaíochta i 71,400 cás, arbh ionann é agus thart ar 9% de líon iomlán na n-éilitheoirí.²
 - Cé gur bhain an Roinn úsáid as na sonraí is éasca a bhí ar fáil, thóg sé tamall uirthi gnáthsheiceáil a chur ar bun trí úsáid a bhaint as sonraí fíor-ama na gCoimisinéirí loncaim, rud a d'fhéadfadh torthaí rialaithe a fheabhsú.
 - Ó dheireadh mhí an Mheithimh 2020, chinn an Roinn ar an ráta ba cheart d'éilitheoir a fháil bunaithe ar a (h)ioncam i dtréimhsí ar leith ('tréimhsí tagartha'), ach ní raibh aon taifead ioncaim ag roinnt éilitheoirí a bhí ag fáil ÍDP ag an am sin sna tréimhsí roimhe seo agus lean siad ag fáil ÍDP. Ag deireadh mhí Aibreáin 2021, bhí níos mó ná 10,500 éilitheoir nach raibh aon taifead ioncaim acu sna tréimhsí sonraithe fós ag fáil ÍDP, ach dúnadh timpeall leath de na héilimh sin tar éis don Roinn obair a dhéanamh ina dhiaidh sin.

¹ Thaisc roinnt éilitheoirí níos mó ná iarratas amháin, go háirithe de bhun tréimhsí athnuaithe leagan as nó cailliúint fostaíochta.

² D'fhéadfadh sé go ndearnadh athbhreithniú ar éilitheoir aonair níos mó ná uair amháin i gcás go raibh níos mó ná éileamh amháin aige/aici agus gur roghnaigh níos mó ná tionscadal athbhreithnithe rialaithe amháin é/i lena n-athbhreithniú.

Moladh 11.1

Ba cheart don Roinn straitéis a bhunú agus a chur i bhfeidhm chun éilítheoirí ÍDP is fostaíthe a athbhreithniú agus iad ag aistriú chuig scéimeanna eile nó chuig fostaíocht, lena chinntiú go ngabhtar gach ró-íocaíocht. Ba cheart anailís ar na ró-íocaíochtaí a braitheadh, lena n-áirítear treochtaí earnála, a úsáid chun bonn eolais a chur faoi athbhreithnithe siarghabhálacha, nuair is cuí, ar éilimh a dúnadh cheana féin.

Freagairt an Oifigigh Chuntasaíochta

Comhaontaítear.

Bunóidh agus cuirfidh an Roinn straitéis i bhfeidhm chun athbhreithniú a dhéanamh ar thaifid éilítheoirí ÍDP is fostaíthe chun cásanna féideartha d'fhorluí idir íocaíochtaí ÍDP agus taifid fostaíochta a shainaitheint nó i gcás ina dtugann fianaise le tuiscint go bhféadfadh saincheisteanna comhlíonta ÁSPC teacht chun cinn. Ansin úsáidfear torthaí an athbhreithnithe sin chun sainaitheint a dhéanamh ar na cásanna sin ina raibh riosca níos airde go ndearnadh éilimh chaiteachais neamh-incháilithe.

- 11.51** Bhí deacracht ar leith ann maidir le hincháilitheacht a dhearbhu d'éilítheoirí a bhí féinfhostaithe roimhe seo. Measann an Roinn go raibh na héilítheoirí sin freagrach as thart ar 20% den chaiteachas iomlán ar ÍDP. D'fhonn a bheith incháilithe, b'éigean go raibh titim shuntasach san ioncam ag éilítheoirí féinfhostaithe. Mar sin féin, ní chuirtear an chuid is mó de thuairisceáin ó dhaoine féinfhostaithe do bhliain airgeadais ar ais chuig na Coimisinéirí Ioncaim ach amháin i mí Dheireadh Fómhair na bliana dár gcionn agus, nuair a chuirtear isteach iad, ní sholáthróidh siad an fhianaise riachtanach maidir le hioncam.
- 11.52** Mar thoradh air sin, níor éascaigh dearadh na scéime seiceálacha chun a fhíorú go raibh an t-éilítheoir ag comhlíonadh na gcoinníollacha incháilitheachta gníomhaíochta eacnamaíche. Ní fhéadfadh an scrúdú seo teacht ar chonclúid maidir le hincháilitheacht chatagóir féinfhostaithe na n-éilítheoirí a ndearnadh athbhreithniú orthu mar gheall ar an easpa fianaise chun tacú le cailliúint gníomhaíochta eacnamaíche mar gheall ar Covid-19.

Moladh 11.2

Ba cheart don Roinn straitéis a bhunú agus a chur i bhfeidhm chun athbhreithniú a dhéanamh ar éilítheoirí féinfhostaithe ÍDP trí anailís earnála a dhéanamh agus trí úsáid a bhaint as sonraí na gCoimisinéirí Ioncaim amhail tuairisceáin féinfhostaíochta ÁSPC chun sainaitheint a dhéanamh ar na cásanna sin ina raibh riosca níos airde go ndearnadh éilimh chaiteachais neamh-incháilithe.

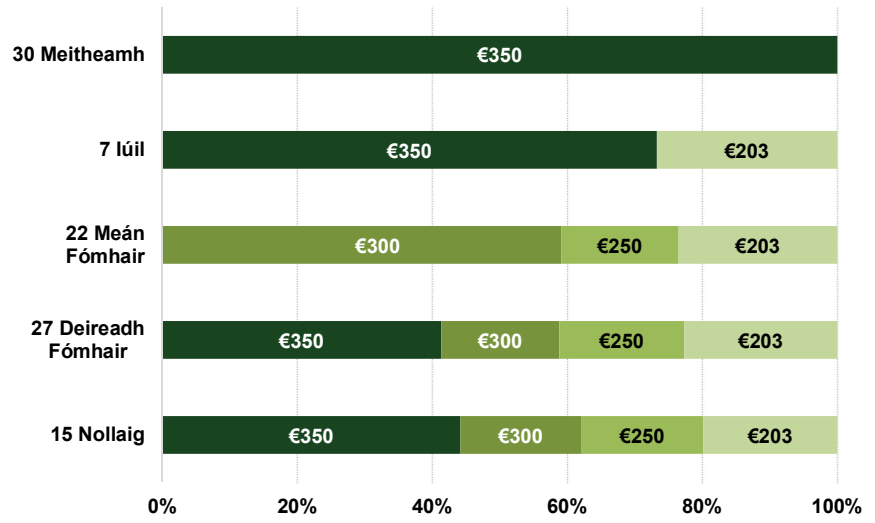
Freagairt an Oifigigh Chuntasaíochta

Comhaontaítear.

Bunóidh agus cuirfidh an Roinn straitéis i bhfeidhm chun athbhreithniú a dhéanamh ar éilítheoirí féinfhostaithe ÍDP, trí úsáid a bhaint as sonraí na gCoimisinéirí Ioncaim amhail tuairisceáin féinfhostaíochta ÁSPC agus trí uirlisí anailíse gnó a úsáid chun sainaitheint a dhéanamh ar na cásanna sin ina raibh riosca níos airde go ndearnadh éilimh chaiteachais neamh-incháilithe.

- 11.53** Le torthaí na scrúduithe ar shampla d'éilimh ó fhostaithe ar ÍDP, tugtar léiriú gur dócha go raibh leibhéal na híocaíochta neamhrialta don scéim in 2020 ábhartha.

Iarscríbhinn 11A Dáileadh rátaí ÍDP do sheachtainí roghnaithe

Foinse: An Roinn Coimirce Sóisialaí. Anailís ó Oifig an Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste

Iarscríbhinn 11B Éabhlóid an dearbhaithe a rinne iarratasóirí ÍDP

Foirm ar líne

Bhí ceithre leagan den fhoirm iarratais ÍDP ar líne - ar eisíodh iad i mí an Mhárta, mí Aibreáin, mí Iúil agus mí Dheireadh Fómhair 2020. Ceanglaíodh ar éilitheoirí an méid seo a leanas a dhearbhú

- go bhfuil siad ina gcónaí sa Stát (ó mhí Aibreáin) agus, ó mhí Dheireadh Fómhair, nach raibh siad incháilithe nuair a bhí siad as láthair ón Stát seachas de réir na reachtaíochta
- nach bhfuil a bhfostóir ag tabhairt íocaíochta dóibh agus, ó mhí Dheireadh Fómhair, go bhfuil ioncam éilitheoirí féinfhostaithe scortha nó laghdaithe a mhéid go bhfuil an t-éilitheoir ar fáil le haghaidh obair lánaimseartha
- go bhfuil an fhaisnéis fíor agus iomlán (ní admhaítear gur cion é faisnéis bhréagach a sholáthar)
- gurb amhlaidh, mura bhfuil an fhaisnéis a cuireadh ar fáil fíor, gur féidir go n-iarrfar orthu aon íocaíochtaí a fuarthas a aisíoc
- go gcuirfidh siad an Roinn ar an eolas faoi aon athrú ar chúinsí a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar a dteidlíocht
- go bhfuil siad ag lorg fostaíochta i ndáiríre.

Foirm pháipéir

Eisíodh trí leagan den fhoirm iarratais pháipéarbhunaithe ÍDP, a eisíodh i mí an Mhárta 2020, mí Lúnasa 2020 agus mí Dheireadh Fómhair 2020.

Murab ionann agus na foirmeacha iarratais ar líne, ní cheanglaíonn aon cheann de na foirmeacha páipéir dearbhú go bhfuil an t-éilitheoir ina c(h)ónaí sa Stát nó go bhfuil an t-éilitheoir ag lorg oibre i ndáiríre ná admháil gur féidir go n-iarrfar ar an éilitheoir íocaíochtaí a fuarthas a aisíoc más rud é go bhfuil an fhaisnéis a chuirtear ar fáil bréagach nó míthreorach. Suas go mí Dheireadh Fómhair 2020, ní raibh aon dearbhú sonrach féinfhostaíochta ann maidir le hioncam. Mar sin féin, dhearbhaigh éilitheoirí

- nach raibh a bhfostóir ag tabhairt íocaíochta dóibh
- go raibh an fhaisnéis a cuireadh ar fáil fíor agus iomlán
- go gcuirfeadh siad an Roinn ar an eolas faoi aon athrú ar chúinsí a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar a dteidlíocht.